

Högre minimilöner kan slå ut de nya jobben

Dagens Industri den 16 november 2006

I Sverige fastställs minimilönerna i kollektivavtal; i nästan alla andra länder regleras de i lag. Det är mest i tjänstesektorer som man hittar löner nära minimilönen. Svenska minimilöner låg år 2004 på 60–72 procent av medianlönen. I länder med lagstadgade minimilöner är dessa i regel betydligt lägre. Är det då inte en stor fördel att ha ett högt lönegolv på arbetsmarknaden? Med höga minimilöner kan ju även utsatta grupper, som ungdomar, invandrare, arbetshandikappade och lågutbildade, få en rimlig chans att kunna ”leva på sin lön”.

Minimilönernas funktion som inkomstskydd är viktig, och minimilöner har också visat sig vara ett effektivt instrument för att öka lönerna för de lägst betalda. Men höga minimilöner höjer också tröskeln för inträde på arbetsmarknaden. En person som vill komma in på den svenska arbetsmarknaden måste ha en produktivitet på jobbet som uppgår till minst 60 procent av den mediananställdes i tillverkningsindustrin. Hur många ungdomar, nyanlända invandrare, arbetshandikappade och lågutbildade klarar det?

Min egen forskning om minimilönernas effekter på den svenska arbetsmarknaden bekräftar farhågorna. I hotell- och restaurangbranschen, som sysselsätter många unga, minskar ökade minimilöner sysselsättningen. Men när särskilda och avsevärt lägre minimilöner för tonåringar infördes i branschen, fick fortsatta små höjningar av minimilönerna inte negativa effekter för den gruppen.

Internationell forskning det senaste decenniet indikerar också att minimilöner slår ut sysselsättning framför allt i länder med höga minimilöner. Låg minimilön för en nyanställd behöver heller inte vara en nackdel på längre sikt; de flesta rör sig snabbt uppåt i lönehierarkin.

Typiska resultat från exempelvis USA är att 60 procent av dem som blev anställda med minimilön hade högre lön året därpå, och att endast 15 procent var kvar på minimilönen efter tre år. Lönerörligheten torde vara hög även här. I många kollektivavtal är dessutom minimilönen relaterad till anställningstid eller ålder, ett skydd mot att fastna på den lägsta avtalslönen. De långsiktiga konsekvenserna av att inte få in en fot på arbetsmarknaden kan vara desto allvarligare, särskilt i utsatta grupper.

Professor Yves Zenou och hans kolleger har visat att flyktingar i Sverige som placerades på platser med dålig tillgång på jobb också hade lägre sysselsättning 8–9 år efteråt, jämfört med flyktingar som i stället placerades på orter med fler jobb. Även förtidspensionering utgör en effektiv spärr mot arbetsmarknaden. Enligt OECD tillhör Sverige de länder där förtidspensionerade i minst utsträckning återgår till sysselsättning. Mot bakgrund av de forskningsresultat jag diskuterat är dock signalerna om höjda minimilöner olyckliga.

Särskilt i de tjänsteproducerande branscherna bör parterna noga uppmärksamma riskerna med en höjd minimilön. Priset kan bli högt om fler jobb slås ut i de sektorer där de nya jobben annars förväntas komma.

Per Skedinger, docent, Institutet för Näringslivsforskning (före detta IUI)